

Norsk villaks, kunst og kultursenter eller "berre" Lærdal kulturhus?



Skal ein satse vidare på eit "reint" lokalt Lærdal kulturhus eller skal ein óg ha eit ambisiøst reiselivstilbod med eit opplevingssenter med villaks og kunst o.a. som tema?

Innhald

Innhald	side
Plankart ; slik er senteret samansett i dag	3
Samanfatningar og utgangspunkt	4-7
Lokalt kulturhus – alternativ 1	8-15
Eit offensivt opplevingssenter med reiselivsambisjonar – alternativ 2	16-21
Oppsummering av ei offensiv satsing	21-23
Økonomi og organisering; økonomi, drift og eigarskap	25-27
For øvrig bør ein byggje ei gangbru over elva	28
Vedlegg og div. illustrasjonar	29-37

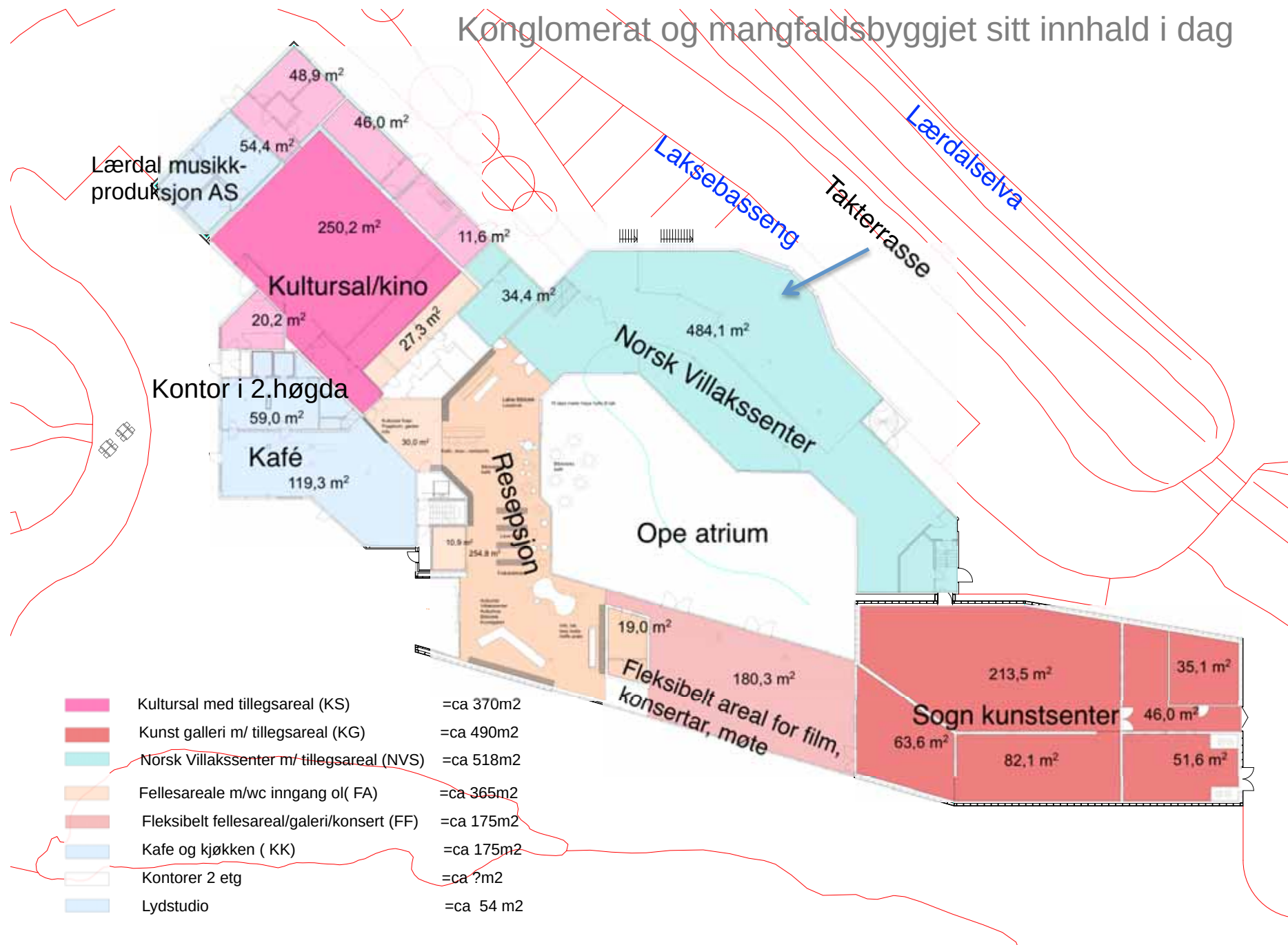
Rapporten er utarbeid av Arkitektgruppen CUBUS as v/ samfunnsplanleggjar Ola B. Siverts på oppdrag frå Lærdal Næringsutvikling v/ Arve Tokvam
Illustrasjonar i vedleggsdelen o.a. er utforma av sivilarkitekt Maria Molden

"Kommunen eig eit flott kulturhus, men manglar ressursar til å fylle dette med tilstrekkeleg aktivitet"

(S.4 – innleiinga - i Kulturplanen for Lærdal kommune 2015-2020)



Konglomerat og mangfaldsbyggjet sitt innhald i dag



Samanfatning og utgangspunkt

Korleis skal konglomeratbygninga som inneheld Norsk Villakssenter, Sogn Kunstsenter, Lærdal kulturhus m.m. organiserast vidare? Kva skal vere innhald og profil for dei ulike institusjonane og verksemdene? Og kven skal drive og drifte, eige og styre?

Spørsmåla har vore mange i takt med aukande frustrasjon. Frustrasjonen skuldast m.a. at "huset" i dag ikkje fungerer i høve til forventingar og føresetnader, og at det som skulle vere sjølve magneten i anlegget; Norsk Villakssenter forvitrar både reint fysisk og pedagogisk. Men òg den manglande satsinga på Sogn Kunstsenter og lite tilfredstillande utnyttinga av dei flotte, dyre lokala – er ei kjelde til misnøye. Mange nemner òg den reduserte og endra drifta av kaféen som eit sår punkt. Lærdal kulturhus med konsertar, kino og andre forestillingar er det som synast "gå best" både målt i form av talet på arrangement og tilbod og oppslutnad. Lærdal musikkproduksjon er i prinsippet ein privat leigetakar i anlegget – men utnyttjer "huset" sin store sal og andre fasilitetar til å produsere ein 10-15 CD-ar eller album om ein vil, kvart år og gjev eit godt tilskot til den relativt høge nyttinga av storsalen.

Det har ikkje vore nokon dagleg leiar eller ansvarleg for heilskapen ; driftinga av heile anlegget – på fleire år. Kvar del er styrt av eigne styrer – Norsk Villakssenter er ei stifting, Sogn Kunstsenter er lagt inn under Musea i Sogn og Fjordane og kulturhuset er ei kommunal verksemd medan kaféen vert leigd ut på årskontraktar.

Driftinga av senteret har dei siste åra vore "improvisert" dvs. at sommardrifta har vore organisert ad hoc frå år til år.

For å finne fram til ei langsiktig og stabil organisering av det mangfaldige senteret, fekk Lærdal Næringsutvikling (LNU) utarbeidd eit såkalla utfordringsnotat i fjor haust. Notatet vart handsama i Lærdal kommunestyre 17.09, 2015. Ein konkluderte med at ein ville få fram ei meir spesifikk utgreiing med to klåre alternativ:

- 1) Heile senteret vert fyrst og framst eit kulturhus for Lærdal med utgangspunkt i utleige av konsertsalen, kinodrift o.a. kulturaktivitet. Norsk Villakssenter vert avvikla og Sogn kunstsenter drive som eit lokalt galleri knytt til Gjesmesamlinga.

- 1) Senteret revitaliserer og styrker attraksjonane med publikumspotensiale; Norsk Villakssenter og Sogn Kunstsenter med sikte på at det på ny vert eit viktig tilbod i reiselivssamanheng. I ei slik satsing ligg det òg at senteret vert ein koordinator for reiselivstilbod og kulturturisme i Lærdal og nærrregionen. Dette alternativet kan kombinerast med framleis funksjon som lokalt kulturhus særleg utanom sumarsesongen.

I kommunestyret sitt vedtak vert ein bedt om å utgreie nærare desse momenta:

1. FUNKSJONAR
2. INVOLVERING
3. BYGNINGANE – det fysiske
4. INVESTERINGAR
5. DRIFT
6. EIGARSKAP
7. ORGANISERING OG DRIFT

LNU engasjerte Arkitektgruppen CUBUS (som hadde utforma utfordringsnotatet) til å stå for òg den vidare utgreiinga. Det vart lagt opp til ei arbeidsform basert på intervjuar med brukarar/nøkkelpersonar, eit heildags arbeidseminar og jamnlege møte med prosjektet si styringsgruppe. Dei modellane og alternativa som til slutt har vorte ståande som dei vi legg fram har vore kostnadsrekna av Harald Husabø. Han og styringsgruppa har gjort eit arbeid for å få fram alle kostnads og inntektsfaktorane knytt til senteret i dag slik at utgreiinga er basert på eit ajourført og utfyllande bilete av stoda.

Dette notatet har som siktemål å syne to hovudalternativ for vidare drift, men med moglege variantar. M.o.t. eigarskap er vi av omstillingstyret bedne om no heilt på tampen òg å ta med eit eigarskapsalternativ der kommunen seljer eller bygsjar "bort" eigedom og bygningar til moglege tilbydarar.

Men framfor alt har vi arbeidd med å få fram alle dei spanande potensiala bygningane og fasilitetane det flotte senteret har.

I staden for å gjere greie for alle fasane i utgreiingsarbeidet og kva som har vore undersøkt, har vi valt å gå "rett på" dei to scenariane for korleis "senteret" kan utviklast vidare. Det har vore brei medverknad og orientering og relativt mange av kommunestyret sine medlem deltok t.d. på "arbeidseminaret" 16. mars, så bakgrunn/historikk er velkjend. I samband med orienteringssaka i kommunestyret 26.05 d.å. vart det utarbeidd ein einsides samanfating av utgreiinga – den har vi teke med i denne endelege utgåva av rapporten og følgjer på neste side.

Det viktigaste utgangspunktet no er dette:

Uansett kva alternativ ein vel , så må siktemålet vere å få til eit **betra tilbod**; eit (endå) **betre** kulturhus og – om ein vel ei offensiv satsting; eit (langt) meir attraktivt og sjølvbærande opplevingssenter som bidreg til fleire arbeidsplassar og høgare omsetnad i Lærdal, og som samstundes tek vare óg på kulturhusfunksjonen på eit betre vis enn i dag.

Det kritiske spørsmålet er; baae alternativa – slik dei vort presenterte i



Denne utgreiinga er ei oppfølging av det såkalla utfordringsnotatet som var utforma i fjor sumar og handsama av kommunestyret i september 2015

Dette kartet syner store delar av Lærdalsøyri og med kulturhuset/opplevingsenteret heilt til venstre. Her er inkludert ein ny spektakulær gangbru over elva. Det ligg ikkje inn i planane for kulturhuset/opplevingsenteret (førebeles..).

Illustrasjonen har med seg fleire av tiltaka det er gjort framlegg om i "tettstadsplanen" o.a. innspel til oppgradering av Lærdalsøyri. I ei reiselivsretta satsing på villaks og kunstsenteret vil heile Lærdalsøyri vere ein del av den "pakka" ein sel.

denne rapporten kostar i praksis MEIR offentlege midlar i ein periode enn i det ein nyttar i dag. Det krev difor tru og tillit på at dei investeringane og auka driftskostnadene ein moglevis binder seg til no, gjev betre kontroll, og at en oppnår ei ynskja stode for senteret innan få år.

Det dei førebelse berekningane tyder på er at auka inntektsgevande aktivitet ikkje naudsynleg aukar dei kommunale utlegga eksponensielt. Den store bygningsmassen har høge basisutgifter ikkje minst i form av avskrivingar og rentekostnader, og **meir besøk og betre utnyttig av areala er på sikt einaste vegen å gå for å redusere kommunen sine kostnader til drift og vedlikehald av villaks, kunst og kulturbygga.** (sjå i denne samanhengen óg "Sluttsatsen" på side 27 i rapporten)



"Berre" lokalt kulturhus eller ei meir offensiv satsing mot reiseliv og næringsutvikling?

Kva skal ein gjere med mangfaldsbygget som inneheld Norsk Villakssenter, Sogn kunstsenter, Lærdal kulturhus inkludert kino m.m.? Det har særleg vore reist spørsmål ved om det er liv laga for vidare drift av Norsk Villakssenter – og kvifor Sogn kunstsenter ikkje vert drive i samsvar med forventningane ein hadde då praktbygget stod ferdig for 7 år sidan. For mange har det rett og slett vore uklårt kva den rikt samansette bygningsmassen eigentleg kostar kommunen og kva ein får attende? (i høve til dei ophavelege investeringane som ein betaler ned med avskrivingar og renter - og dei jamnlege Forvaltnings, drift og vedlikehaldskostnadene (FDV))

I september 2015 handsama Lærdal kommunestyre eit utfordringsnotat utarbeidd av Arkitektgruppen CUBUS for Lærdal Næringsutvikling. I notatet var dette hovudutfordringa: Lærdal har eit kulturhus i vid tyding med kvalitetar og fasilitetar som dei fleste kommunar berre kan drøyme om. Ein har med andre ord ein fantastisk ressurs. No står ein foran eit vegvalg: Skal ein nytte denne ressursen til å satse offensivt på verdiskaping og næringsutvikling – eller skal ein vere meir tilbakehalden å ikkje ha høgare ambisjonar enn å vidareutvikle eit godt kulturhus for kommunen sine egne innbyggjarar? Desse to alternativa vart ein så bedt om å utgreie vidare.

Gjennom omfattande analysar og drøftingar inkludert eit heildags arbeidsseminar har ein både fått eit godt fysisk og økonomisk grep om bygningane og verksemdene som vert drive der. Brukarane har vore lytta til. Vi har kome fram til følgjande alternativ

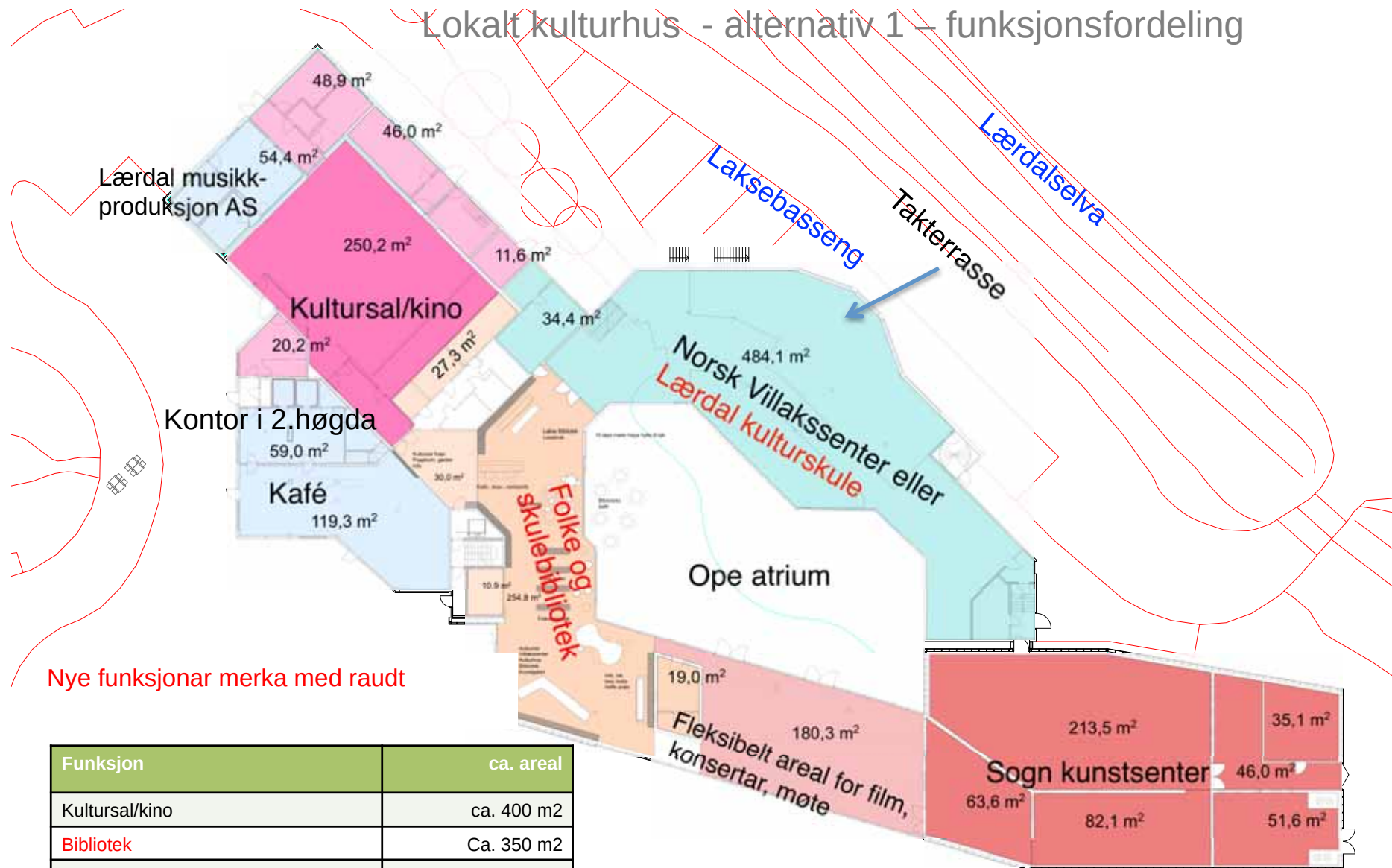
1) Lokalt kulturhus		2) Ei meir offensiv satsing (inkl. kulturhus)	
Tiltak/grep	Korleis + Konsekvensar	Tiltak/grep	Korleis + Konsekvensar
Flytte biblioteket frå skulen til resepsjonsarealet i kulturhuset. Gjere folkebiblioteket til "hjartet" i kulturhuset	Bibliotekarstillinga utvidast frå 60 til 100% i samband med m.a. fleire funksjonar og lengre opningstid. Resepsjonsareala tilretteleggjast for ny drift – innreiinga gjenbrukast og supplert	Senteret vert drive som ein heilskap med felles tema for utstillingane, felles marknadsføring og stor senterbutikk i sesongen. Nytt AS driv alle opplevingstilboda. Majoritetseigd av kommunen. Sumartilbud og i adventstida; "Lærdal = Røros ved fjorden".	Det tilsetjast eigen senterleiar 100% stilling med ansvar for heilskapleg drift, koordinering mot reiselivet og vidareutvikling av kulturhuset. Sesonghjelp for å halde senter, bibliotek og turistinfo ope heile sumaren. Auka billett og salsinntekter, auka stønad frå off. kjelder pluss sponsering finansierer.
Vurdere vidare om det er plass til kulturskulen	Eiga utgreiing	Flytte biblioteket – biblioteket vert resepsjon og hjarte i huset	Sjå "lokalt kulturhus" m.o.t. stilling. Får òg delansvar for turistinfo, spesialutstilling og lignende i samband m. sesong for villakssenter, kunstgalleriet m.m.
Halde fram med å syne Norsk Villakssenter si gamle utstilling med gradvis fornying – auke besøkstalet frå 10.000 til ca. 15.000	Villakssenteret hadde i fjor 10.000 besøkjande og går med overskot sjølv i sin alderdommelege form. Stør opp under drifta av kaféen, kaféen driv senteret komande sesong	Kinoen vidareutviklast som i alternativ 1 – utviklar eit eige sumarprogram innan heilskapsprofilen.	Stillingsutviding som i alternativ 1. Forventa auka sal vil dekkje.
La Sogn kunstsenter konsentrere seg om Gjesmesamlinga og drive på sparebluss	Overlate driftinga til Sogn og Fjordane kunstmuseum og halde opp eit minimumstilbod,	Norsk Villakssenter får ny interaktiv utstilling i løpet av 2-3 år m. m.a. direktesending frå kamera i elva og på fjellet. Utstillingsmodular om villaks, Lærdalsselva særskild, kulturhistorie somdei gamle vegane o.a. Auke besøkstalet frå 10 til 20.000 i 2018 – 30.000 i 2023.	Fornya utstilling og betre marknadsføring. Utstillingar utviklast tematisk saman med kunstsenteret. Koplar villakssenteret og galleriet fysisk – felles billettering, felles senterbutikk og marknadsføring. Prosjektstilling 100% i 3 år med ansvar for fornyinga. inkl. sponserar.
Utvide kinodrifta noko i samarbeid med m.a. biblioteket	Utvide kinostilling til 33.5%. Oftare framsyningar 2 g. i veka. Skule og pensjonistframsyningar på dagtid m.v.?	Reiseliv: Senteret tek ansvar for å lage reiselivspakkar og vert node for turarar i Lærdal og region og særskild heildagstilbod i Lærdalsøyri til særleg familiar	Senterleiar sitt ansvar (se over) – følgjast opp av sesongtilsette inkl. guidar o.l. Koordinerast med reiselivet, "tomme hus"-prosjektet o.a. Reiselivsnæringa stor stilling.
Drive kaféen som no med utvida ansvar for resten av huset.	Forlenge avtalen med noverande drivarar med utvida ansvar for å skape aktivitet og tilbod på huset.	Sogn kunstsenter utvikler "Lærdalsutstillinga" som omgrep. Spanande temautstilling kvart år – utstillingar inne og ute og i Gamleøyri	Kunstkurator i 50% stilling i 3 år byggjer opp og utvikler i samarbeid med Astrup-Fearnley-stiftinga og Sogn og Fj. kunstmuseum. Finansierast delvis m. sponsering og stønad frå nye kjelder + billett og butikksal.
Etablere ei klårare kulturhusleiging	Danne team m. alle tilsette, kulturleiar vert leiar av huset	Kaféen – riggast for langt høgare besøk sumarstid. Meny tilpassa villaks og lokale produkt. Vurdere pub el.l. på taket etterkvart.	Kaféen får omsetningsbasert leige – slik at auka omsetnad og betre økonomi kjem heile senteret til gode. Kaféen ein viktig del av heilskapsprofilen.

Alternativ 1

Lokalt kulturhus



Lokalt kulturhus - alternativ 1 – funksjonsfordeling



Nye funksjonar merka med raudt

Funksjon	ca. areal
Kultursal/kino	ca. 400 m2
Bibliotek	Ca. 350 m2
Kontor i 2.høgda	ca. 150 m2
Kafé	ca. 180 m2
Norsk Villakssenter (kulturskole)	ca. 520 m2
Sogn kunstsenter	ca. 500 m2
"Mellomrommet" – film, føredrag, konsertar, møte	ca. 200 m2

Alternativ 1 - Lokalt kulturhus

Kva er "eit lokalt kulturhus"?

- Kva legg ein i eit "lokalt kulturhus"? Ein kommune eller ein stad (by/bygd) har mange ulike hus med kulturelle aktivitetar; på skulane, i kyrkjene og i andre lokale der t.d. kor, korps teater og revygrupper øvar eller har framsyningar. Når ein nyttar nemninga "kulturhus" så meiner ein som regel eit hus der mange av aktivitetane er samla – og der ein har storstove for dei viktige arrangementa og der mange møtast ofte. Nestan alle kulturhus har ein større sal – ofte supplert med ein mindre. Tidlegare var det viktig at den store salen var ein såkalla "b-scene" – ein sal i samsvar med krava frå riksteateret og rikskonsertane. Det var krav til storleiken på scena, teknisk utrusting, garderobefasilitetar og ikkje minst enkel tilgong for utstyr til/frå lastebilar.
- Ein viktig faktor i mange kulturhus er kulturskulane. Dei nyttar attmed salane ofte egne øvingsrom ofte spesialinnreia for t.d. musikkøving. "Hjartet" i ei rad kulturhus som det er naturleg å samanlikne med Lærdal er biblioteket. Eit bibliotek er eit tilbod som er ope heile dagen og ofte til langt på kveld. Mange bibliotek har òg ope i helgene – i alle høve laurdag. Biblioteka har fast bemanning som kan ta seg av mange av nøkkelfunksjonane for eit kulturhus t.d. billetsal, utlevering av nøklar, informasjon og tilvising, men òg vere ei drivkraft for sjølve innhaldet; arrangere konsertar, film og teaterframsyningar, opplesningar, utstillingar, føredrag osv.
- Det som gjev eit velfungerande kulturhus "puls" er summen av at mange, ulike brukarar er til stades på same tid. Serverings/kaféfunksjonen er alltid eit sterkt ynskje å ha i eit kulturhus, men har synt seg vanskeleg å drive mange stader. I fleire kulturhus er det faktisk biblioteka som driv enkel servering, andre stader er det drivarar som kjem når det er ekstra mange folk og større arrangement. Om kulturhuset ligg heilt sentralt der mange folk passerer kan kaféen vere ein ordinær, kommersiell utadvendt kafé som òg er serveringsstad for brukarane på huset. Fleire kulturhus har den kommunale kulturadministrasjonen "på huset".

Kva omfattar "Lærdal kulturhus" i dag?

- Det ein kallar "Lærdal kulturhus" i dag har berre nokre av desse funksjonane samla innan senteret sine fire veggjar. Det faste hovudtilbodet er kinoen med framsyningar kvar sundag og nokre torsdagar. Attmed dette kjem ein del konsert o.l. tilbod. I samband med store arrangement i Lærdalsøyri som t.d. Lærdalsmarknaden vert òg kulturhuset sine fasilitetar nytta. At ein har eit galleri med utgangspunkt i særleg ein lokal kunstnar si samling - er sjølv sagt med å gje innhald til kulturhuset, men fungerer i dag mykje "på sida" av kulturhustilbodet og vert t.d. ikkje nytta til elevutstillingar frå skulen eller kulturskulen.
- Korkje (folke)biblioteket eller kulturskulen er ein del av kulturhuset i dag. Byantikvar, kulturhistorisk arkiv si stilling og kulturleiar har kontor "på huset" (i 2. høgda). Kinoansvarleg (22.5% stilling) er òg ein arbeidsplass direkte knytt til huset.
- Kulturhuset har ikkje ei eiga leiing – ser ein i Kulturplanen for Lærdal (januar 2016) – så er rådmannen/kommunalsjef, kulturleiar sett opp som ansvarlege for "huset". Kulturleiar – som òg er rektor for kulturskulen – er den som i praksis er koordinator og organisator. Det manglar ein meir eintydig leiing av kulturhusfunksjonen i det daglege – ein koordinator som kan utarbeide strategi og gjennomføre vedtekne strategiar.
- Ser ein så på dei funksjonane som "normalt" eller ofte er lagt til kulturhus, så er det særleg bibliotek og kulturskule som det er naturleg å vurdere i samband med eit reorganisert eller oppgradert kulturhus. I Lærdal sin Kulturplan er det synt til at både institusjonane treng betydelege forbetringar av lokala der dei er i dag. M.o.t. biblioteket er heller ikkje lokaliseringa vurdert som særleg god og ei av fleire årsaker til låge utlånstal og svake resultat òg for andre mål på aktivitet. Kulturskulen skårer høgt på nasjonale statistikkar og er faktisk mellom dei 20 mest veldrivne skulane i landet.

Alternativ 1 - Lokalt kulturhus

- **Korleis er aktiviteten i Lærdal kulturhus per 2016?**

- Ser ein på aktivitetsoversyna for det ein kan kalle "kulturhusdelen" av senteret, så er det jamt med arrangement veke for veke og gjennom store delar av året. Kulturhusdelen vil i hovudsak seie storsalen og i nokon grad det vi har kalla "mellomsalen" dvs. det avskjerma arealet framfor galleridelen av kunstsenteret. Det at ein har ein eigen kino med ukentlege framsyningar - nokre gonger to gongar i veka - trekk opp tala, men salen har òg jamt med konsertar o.a. arrangement. Nytinga som utvida studio for plateinnspelinger er òg ein stor brukar. Det er skjeldan heile huset vert nytta til kulturarrangement – når det skjer nokre få gangar i året som i samband med ungdomen si kulturmønstring (UNM) og t.d. då ein hadde internasjonal dag 15.mars 2016 – ser ein kor mykje ein eigentleg har å spela på både av areal og fasilitetar. Det at den store salen har vorte bunde til syning av "laksefilmen" i heile sumarsesongen har avgrensa nyttinga i fleire månader då ein potensielt kunne hatt fleire og vidare tilbod. Lærdal Musikkproduksjon meiner t.d. at dei kunne nytta salen i langt større grad om ikkje salen hadde vore reservert for filmframsyningane. Det er allereie gjort tiltak for å endre på dette.
- Særleg kinoen har vore i god utvikling dei siste åra etter at ein fekk digitalisert utstyr på pålass i 2011. Besøktala har auka betydeleg og kinoen står seg godt samanlikna både med resten av fylket og nasjonalt om ein ser talet vitjande i høve til folketalet og talet på framsyningar. Kinoen har nyleg utvikla nye tilbod m.a. ein kinokiosk o.a.
- Kaféen er utleigd til firmaet "Green Norway" på sesongbasis. Dei freister å drive både basert på dei som vitjar huset pga tilboda (t.d. kino) og som vanleg kafé i samband med ulike private og opne arrangement.

Heile "rommet" mellom inngangen til galleriet og inngangen til storsal/kino og Villakssenteret er lite utnytta og gjev rikeleg plass til t.d. biblioteket utan at det er til hinder for nokre av dei aktivitetane og tilboda ein har i dag. Tvert i mot; biblioteket kan dekke nokre viktige behov.

- **Rom for endring og forbetring?**

- Ser ein på rein statistikk er det stor kapasitet for meir utnytting av storsalen og areala for øvrig. Det er sjølvstøtt grenser for kor mange tilbod ein kommune med rett under 2200 innbyggjarar kan fylle opp, så det er naturleg å sjå på om det òg kan leggjast inn arrangement med andre målgrupper som t.d. seminar/konferansar eller underhaldningstilbod med regional appell eller retta mot turistar/hyttefolk. Dette bør vere eit naturleg mål òg for eit reint lokalt kulturhus som ikkje har som oppgåve å vere særskild reiselivsretta.

(sjå alternativ 2).

Det største lågutnytta arealet er heile inngangs og resepsjonsdelen. Her skjer det lite eller ikkje noko utanom sumarsesongen – og òg når det er sumardrift er resepsjonsareala alt for romslege i høve til aktiviteten. Heller ikkje i den store sona framfor inngangen til galleriet (som vart bygd som ein del av galleriet) har særleg god utnytting. Den dårlege akustikken har vore eit viktig hinder for alternativ eller meir nytting. Det er eit problem som har vorte redusert ved at det heilt nyleg vart monterte akustiske plater i taket. I 2.høgda er det mykje areal som kunne vore nytta betre. Korkje atriumet eller den flotte takterrassen har til no vore særleg godt utnytta om ein ser på fasilitetane utandørs. Det har vore lansert planar for eit påbygg på terrassen for å huse ein pub el.l.

Om ein vel å avvike Norsk Villakssenter har ein ytterlegare store areal som kan/må fyllast.

Konklusjon: heile senteret har både mykje areal som i realiteten er ledig eller har svært låg utnytting.



Alternativ 1 - Lokalt kulturhus

Kva er moglege endringsgrep?

- Ser ein så på dei funksjonane som "normalt" eller ofte er lagt til kulturhus, så er det særleg bibliotek og kulturskule som det er naturleg å vurdere i samband med eit reorganisert eller oppgradert kulturhus. I Lærdal sin Kulturplan er det som nemd synt til at både institusjonane treng betydelege forbetringar av lokala der dei er i dag. M.o.t. biblioteket er heller ikkje lokaliseringa vurdert som særleg god og ei av fleire årsaker til låge utlånstal og svake resultat og for andre mål på aktivitet. Kulturskulen skårer høgt på nasjonale statistikkar og er altså mellom dei 20 "beste" skulane i landet. Jamvel er det mange svakheitar ved dei lokala ein har i dag. Kulturplanen syner m.a. til dårleg lydisolering o.a. som gjer det vanskeleg å få til gode øvingar for instrument og musikk meir generelt.
- **Biblioteket**
- Lærdal folkebibliotek ligg attmed skulen i dag. Biblioteket er drive basert ei 60%-stilling. Opningstida er svært avgrensa. Føremonane ved slik biblioteket er lokalisert i dag er at det er lett for skuleborna "å stikke innom" – ulempen er at biblioteket ligg svært usentralt for alle andre brukarar. Attmed dette er lokala vanskeleg tilgjengelege for rørslehemma og har ei rad andre minus og stor trong for opprusting og forbetring. Generelt er det eit lite tidsmessig bibliotek i høve til korleis tilsvarande bibliotek vert drive andre stader som "det er naturleg å samanlikna seg med".
- **Korleis og kvifor flytte biblioteket til kulturhuset?**
- Utgangspunktet for ei slik vurdering er at det er rikeleg med areal til biblioteket i senteret. Ein studie gjort av sivilarkitekt Maria Molden syner at ein kan få ei god og relevant innpassing av biblioteket i resepsjonsdelen. Om naudsynleg kan det kombinerast med å nytte nokre av areala i andre høgda til t.d. studieplassar eller annan aktivitet som treng meir skjerming. De er mogleg å nytta mykje av innreiinga ein har i dag og berre supplere med einingar i det same systemet. Dette er innreiing av høg kvalitet m.o.t. utforming og materialar. Vi har lagt ved eit sett med illustrasjonar som syner korleis biblioteket kan innpassast og utformast som den nye sentrale "hjardefunksjonen" i kulturhuset.
- Eit bibliotek omlokalisert hit må sjølvstøtt verte eit oppgradert og modernisert bibliotek både m.o.t. utstyr og tekniske tilbod, men òg

innhaldsmessig/funksjonelt.

- **Det ein oppnår med flyttinga kan verte m.a. dette:**
- Biblioteket kan gjere kulturhuset til eit levande tilbod kvar dag heile veka. I samarbeid med fylket sitt biblioteksamarbeid bør det vere mogleg for biblioteket sjølve å vere arrangør av ei rad tilbod både på dagtid andsynes t.d. skulen, barnehage og pensjonistar, og på ettermiddags/kveldstid/laurdagar for alle. Biblioteket vil få tilgong til alle rom og fasilitetar på huset og kan i prinsippet få til dei fleste type arrangement og tilbod i samarbeid med kino, Lærdal Musikkproduksjon, kaféen, galleriet osv. Ein heilt naturleg funksjon vil vere å finne fram bøker, filmar, arrangere føredrag eller laga miniutstillingar som "kommentarer" kinoframsyningar, aktuelle konsertar eller anna som skjer på huset eller i Lærdalsøyri eller andre stader i kommunen. Biblioteket bør òg kunne samarbeide med t.d. det lokale kulturarkivet og leggje til rette for ei formidling av kva det driv med å har av materiale. Vidare vil andre aktuelle prosjekt som t.d. "Levande lokalar" vere naturleg å presentere på ulike vis hjå biblioteket.
- Av andre funksjonar som biblioteket naturleg vil kunne dekkja er; biletsal til tilbod på og utanfor huset, turistinformasjon utanom høgsesongen, vegleiing om kurs og undervisningstilbod osv.
- Folkebiblioteket lagt hit vil kome rimeleg tett på sentrum, og vil kunne vere ein enkel stad å "stikke innom". Det har òg universelt tilgjenge. Det må arbeidast med at sambandet mellom skule og bibliotek vert forbetra gjennom betre ljøs langs vegen, godt vedlikehald (strøing/salting/brøyting) og fanatsifull skilting. (Skape ei-lyst-til-å-lesa-veg)

Eit av svara på kva ein oppnår med å flytte folke og skulebiblioteket til kulturhuset er overskrifta til dette innlegget i "Porten.no"



Alternativ 1 - Lokalt kulturhus

- **Kva må gjerast organisatorisk?**
- -Bibliotekstillinga bør utvidast til 100% i samband med ei flytting og omorganisering og seinare som ei avspiegling av auka oppgåver og lengre opningstid.
- Ein bør sjå på korleis biblioteksfunksjonane og kan verte fulgt opp av andre stillingar på huset slik at ein kan ha lengre opent, opent i feriar og helger. Grensesnittet mot det musea i Sogn og Fjordane er ansvarleg for, og turistinformasjonen (Visit Sognefjord) bør òg klargjerast. Eit anna grensnitt som kan ha eit spanande potensiale er mellom biblioteket og kaféen
- - Det bør lagast ei eiga utgreiing om flytting og oppgradering av Lærdal folkebibliotek. Det er naturleg at denne utgreiinga skjer i nær kontakt med det Biblioteksamarbeidet i Sogn som kommunen nyleg vedtok å slutta seg til.
- Det må som for kulturhuset elles arbeidast med betre skilting o.a. informasjon som gjer det lettare å "hugse på" biblioteket og vere merksam på tilboda for dei som ferdast i sentrum.

Kulturskulen

- Kulturskulen er ein imponerende del av kulturlivet i Lærdal. Anten ein ser på kor mange som deltek, breidda i tilbod/aktivitetar eller kor mange framsyningar ein har, så ligg ein i det nasjonale tetsjiktet. Om kulturskulen vert flytta til kulturhuset vil det gje optimal utnytting av huset og enda høgare aktivitetspuls. Det vert òg låg terskel mellom biblioteket og kulturskulen – og dei to kommunale tilboda/tenestene kan då lettare fylle kvarandre ut. For kaféen vil det sannsynlgevis gje fleire kundar – kombinasjonen kafé/bibliotek kan verte ein hyggjeleg "ventestad" medan t.d. born er på ei øvingstime.
- Sannsynlegvis vil kulturskulen òg lettare kunne nytte dei to

salane og møterommet på huset óg til øving.

Det er ikkje så opplagt kor kulturskulen skal/kan finne plass, men i utgangspunktet er det naturleg å sjå på lokala Norsk Villakssenter nyttar om ein vel ein modell for vidare drift basert på eit lokalt kulturhus utan villakssenteret. Det kan òg vere andre alternativ, men det må utgreiast nærare; det er fleire høvelege rom og areal som kan tilretteleggjast slik at det t.d. vert ekstra øvingsrom

Medan biblioteket ligg usentralt i dag og ikkje gjev noko til sentrumsutviklinga, så er kulturskulen ein nyttar av eit viktig, gammalt "levande lokale" i sentrum og vil trekkje vekk ein aktivitet som skaper liv og røre i sentrum av Lærdalsøyri.

Eit kulinarisk og kulturelt fyrverki



Det er vel kveldar som denne ein draumar å få til med jamne mellomrom i kulturhuset! "Mangfaldskvelden" 15. mars i år utnytta kvar krok av kulturhuset, men til dagleg er mykje areal lite utnytta. Mangfaldskvelden synte òg kor viktig frivillige krefter i samspel med "dei proffe" er for å skape "liv og røre."



Smekkfullt på bygdakveld

Mangfaldig kultur

Kulturhuset i Lærdal vart fylt til siste plass som var så det under mangfaldskvelden tysdag.

Skule- og ungdomsskule vart på reise og med musik, språk, ei ballading, teater og fleire andre nasjonale og lokale kulturelle.

Det var mange som var der og mange som var med på å skape liv og røre.

Det var mange som var der og mange som var med på å skape liv og røre.



Alternativ 1 - Lokalt kulturhus

Kva må elles gjerast for å styrke kulturhuset som funksjon?

- Ei styrking av biblioteket sin stillingsressurs frå 60 til 100% har allereie vore nemd.
- Ein bør óg vurdere å utvide kinostillinga frå 22.5 til 33%. Det kan sjåast i samanheng med t.d.:
- At kinoen kan utvida tilbodet sitt med skule og pensjonistframsyningar i samarbeid med biblioteket- og elles vere med å "fylla ut" driftskjemaet til biblioteket slik at biblioteket kan halde lenger opent. Moglegvis óg vere med å lage meir førehandsomtale og oppfylging av filmtilboda både på kinoen si nettside, kulturhuset si eiga framtidige side og laga miniutstillingar innan biblioteket si ramme.
- Ein bør på sikt vurdere å etablere ei leiar/koordinatorstilling for kulturhuset som óg har ansvar for koordinering av reiselivstilboda i Lærdal frå kommunal side. Stillinga skal:
 - Ha ansvar for å lage årsplanar for kulturhuset og sette dei ut i livet, arbeide strategisk for å få til best moglege tilbod óg i kunstsenterdelen.
 - Ha tett kontakt med reiselivsnæringa lokalt og regionalt for å sikre at arrangement som seminar og konferansar vert halde på huset og lagt til Lærdal.
 - Det er óg mange andre oppgåver som treng koordinering innan reiselivsfeltet mellom kommunen/det offentlege og næringa. (jfr. fleire utgreiingar som har konkludert med dette).
 - Stø oppunder dei årlege arrangementa i regi av friviljuge som Lærdalsmarknaden og Jordeplerock m.v. Kulturleiar er den som dekkjar desse oppgåvene (20% stilling) i dag attmed stillinga som rektor ved kulturskulen o.a. – men ikkje i særleg grad dei reiselivsretta delane.
- Vurdere å gje ein meir langsiktig avtale for drift av kaféen, men då

knytt til at kaféen er med som aktivitetsskapar og arrangør på huset og stør oppunder dei andre funksjonane (drift av kultursal og "mellomsal", biblioteket, kino og moglegvis kulturskule m.v.)

- Om Norsk Villakssenter skal avviklast og senteret sine areal nyttast av t.d. kulturskulen, må framleis vere eit ope spørsmål. Rekneskapstala for drifta av Norsk Villaksenter dei siste åra syner at sjølv med minimumsdrift så vert alle løns og FDV-kostnader dekt og ein har innpå 10.000 betalande besøk som skapar liv og har ringverknader.
- Ein bør danne eit tydeleg leiarteam for kulturhuset samansett av kulturleiar, bibliotekansvarleg, kinoansvarleg og byantikvar supplert med brukarrepresentant som har ansvar for programplanlegging o.a.
- Det må elles arbeidast med betre skilting o.a. informasjon som gjer det lettare å vere oppmerksam på kulturhustilboda for dei som ferdast i sentrum. Betre nettsider og meir aktive facebooksider og aktivitet i sosiale medier elles – må vere prioriterte oppgåver for eit oppgradert lokalt kulturhus.

I alternativ 1 har ein arbeidd ut frå premissen at Villakssenteret vert avvikla, men villaks og aktivitetar ikring fiske i elva er og vil framleis vera ein viktig del av aktivitetsspekteret óg i eit "reint" kulturhus. Og førebels er det ikkje kome fram nokre ØKONOMISKE argument som tilseier at villakssenteret bør avviklast raskt sjølv om det er ei "alderdomeleg" utstilling som sårt treng fornying.



Bli med på
Sjøaurefiske i Lærdalselva!

23. august
kl 13-20
GRATIS

VILLAKSEN SIN DAG!

Viking på Villakssenteret kl 13-16	Sjøaurefiske på Seltun kl 16-20
• Leiaren i elveeigarlaget gir eit historisk tilbakeblikk på Lærdalselva • Henning Urike frå Norsk Institutt for Naturforskning forteljar om merkeforsøket i elva kl 13:45 • Er du Lærdalselva sin nye kleppar? Rådmannen orienterar kl 14:30 • Felles lunsj på senteret kl 15	• Instruksjon i flugekasting Med Rolf Bjørn og Alf Olsen jr. • Sjøaurefiske kl 18 Ta med fiskeutstyr om du har, vi har noko til utlån • Transport tur/retur Seltun/Lærdalsøyri vert ordna

NORSKE VILLAKSSENTER
LÆRDAL

Alternativ 1 : "Reint" lokalt kulturhus oppsummert

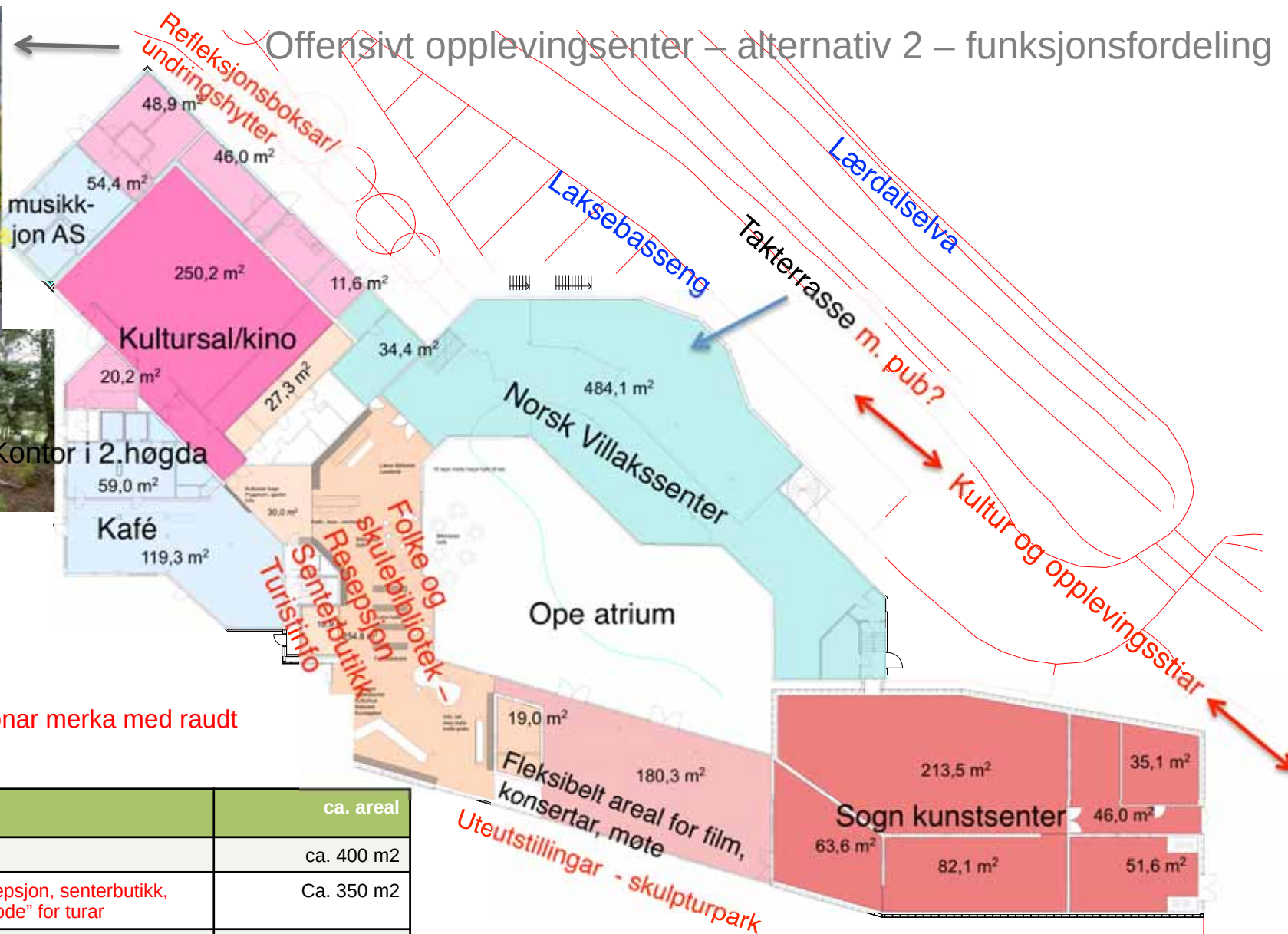
Funksjonar	Innhald/tilbod	Stillings-ressursar	Inntektar/inndekning	Eigarskap	Drifts-ansvar
Kulturhusdelen inkl. storsalen + "mellomrommet"	Konsertar , revyar og liknande arrangement i storsalen. Foredrag o.l. i mellomsalen	Kulturhusteamet sjå under	Budsjettmidlar til drift. Inntektar frå utleige og arrangement	Kommunal eining	Kommunen
Lærdal kino	Kinoframsyningar som no, spesialsyningar i samband med ulike arrangement. Skuleframsyningar i samarbeid med biblioteket? Ein eigen filmfestival pr. år?	Stillingsressursen vert utvida til t.d. 1/3 stilling knytt til auka ansvar	Kommunale budsjettmidlar - eigeninntektar frå sal av billetter +kioskvarer?	Kommunal eining	Kommunen
Lærdal bibliotek	Koordinator for kulturhuset – tek hand om alt billetsal, hjelp til brukarar som leigar t.d. i samband med arrangement. Utviklar eigne arrangement og tilbod både i salar, galleri m.v.	Stillingsressurs utvida frå 60 til 100% knytt til utvida oppgåver og ansvar inkl. full sommar drift	Budsjettmidlar frå Lærdal kommune. Noko inntening i form av sal av billetter m.v.	Kommunal eining	Kommunen
Kommunalt kulturkontor	Styrkast moglegvis med eigen leiar for kulturhuset –dannar kulturhusteam m biblioteksleiar, kinoansvarleg og øvirige tilsette på kulturkontoret med base på "huset"	Kulturhusleiar: 1 ny 100% stilling med ansvar og for reiselivskoordinering. Deloppgåver for byantikvar i kulturhusteamet.	Budsjettmidlar frå kommunen. Ny stilling: sjå tidlegare framlegg om finansieringskjelder	Kommunal eining	Kommunen
Lærdal musikkproduksjon	Er tekniske arrangørar for arrangement på huset som krev rigging av lyd og ljøs m.v. Er leigetakar av sal o.a.fasilitetar til CD-produksjonar	Som kompensasjon for låg leie; medansvar for rigging	Er eige bedrift – inntjening for kulturhuset er leige og evt. tenester	Privat selskap – leigetakarar på langtidskontrakt	Privat selskap Kommunen har utleigarpliktar
Kaféen	Fungerar som einkvar kafé, men vil ha eit fortrinn som tilbydar m.o.t. arrangement på huset. Sidan marknaden vert meir reint lokal er det naturleg at kaféen arbeider tett med kulturhusteamet om arrangement og tilbod.	Drivar med 1-3 tilsette	Ordinær kafédrift – arrangement på huset.	Utleige til private drivarar – etter tilbod - kontraktar på 3 år?	Privat selskap Kommunen har utleigarpliktar
Sogn kunstsenter - Gjesmesamlinga	Vert drive vidare av Musea i Sogn og Fj. basert på ei fast Gjesmesamling som vert litt utvikla frå sesong til sesong av Sogn og Fj. kunstmuseums sine fagfolk. "Mellomrommet" stillast til disposisjon for kulturhuset som møte/ foredragssal og alternativ for film og konsertar.	Billetsal o.a. koordinering gjerast av biblioteket	Fylkeskommunen betalar leige. Naturleg m prosentar av billetsal o.a.	Bygg eigd av Lærdal kommune – utleige til Musea i SF som no	Musea i Sogn og Fj - kommunen har utleigarpliktar
Lærdal kulturskule	Må vurderast om skulen skal flyttast til t.d. lokala til eit evt. nedlagt villaksenter.	Leiarstillinga inngår som del av kulturhusteamet	Eigenbetaling	Kommunal eining	Kommunen

Alternativ 2

Eit offensivt opplevingsenter med reiselivsambisjonar



Offensivt opplevingsenter – alternativ 2 – funksjonsfordeling



Nye funksjonar merka med raudt

Funksjon	ca. areal
Kultursal/kino	ca. 400 m2
Bibliotek, resepsjon, senterbutikk, turistinfo – "node" for turar	Ca. 350 m2
Kontor i 2.høgda. Senter for prosjektutvikling	ca. 150 m2
Kafé	ca. 180 m2
Norsk Villakssenter	ca. 520 m2
Sogn kunstsenter	ca. 500 m2
"Mellomrommet" – film, føredrag, konsertar, møte	ca. 200 m2



Eit offensivt opplevingsenter med reiselivsambisjonar

- Under arbeidseminaret 16. mars vart det gått grundig gjennom kva eit "offensivt opplevingsenter" tyder heilt konkret:
- Villaks og elva er framleis Lærdal sin viktigaste merkevare.
- Eit opplevingsenter med vid appell er eit senter som tilbyr "pakker" – gode, solide pakker som til saman er nok til at ein familie på Vestlandstur legg turen hit, eller at hyttefolket på Filefjell, Hemsedal, langs fjorden eller på Voss finn plass til ein Lærdalstur i feriedagane sine. Eller at endå fleire vel å nytta campingtilboda i Lærdal slik at store delar av ferien vert lagt til Lærdal. Det er óg trong for godt samansette pakker for cruiseturistar som vil ha mykje på kort tid eller t.o.m. bussturistar på rundtur.
- Det vil seie at senteret ikkje er naudsynleg "nok i seg sjølve", men at det er eit godt start eller endepunkt – ein node for samansette opplevingar der senteret sjølve kan by på mykje, men at "menyen" er samansett av mykje frå heile Lærdal. Ikkje minst er Lærdalsøyri i den unike situasjonen at ein har mange, ulike tilbod innan gong eller kort sykkelavstand om ein reknar frå t.d. motorikkiparken til Lærdal stadion (inkludert rulleskøytetrening). Lærdal har slik sett potensiale til å verte eit "Blaafarveværk i vest" eller eit "Røros ved fjorden".
- Likevel – vart det understreka under seminaret - må Lærdal ha ei overskrift – det ein litt forslitt kallar "ein merkevare" – og det er utan tvil **eit** tema som ein knytter til Lærdal både nasjonalt og internasjonalt - og det er "**villaks**". Det vart gjort ei enkel undersøking før arbeidseminaret der 80% av dei spurde hadde "villaks" eller "lakseelva" som fyrste assosiasjon når namnet "Lærdal" vart nemd. Helene Maristuen synte under seminaret til at når ho "googla" Lærdal med berre norske resultat fekk ho over 40.000 treff på "villaks" medan internasjonalt var det over 300.000 treff på "wild salmon". "Villaks" har vore eit heit tema heile våren 2016 m.a. på bakgrunn av dei data og undersøkingar som vart lagd fram på det nasjonale villaksseminaret i Alta i februar som synte stort innslag av rømt oppdrettslaks i norske vassdrag.
- Framleis er Lærdal åleine om nemninga "Norsk Villakssenter" og ein

av få stader i landet som har ei utstilling å syne fram. Det har vore arbeid i fleire år med å få etablert 4 villakssentre (Tana, Namsen, Lærdal og på Sørlandet) med same oppgåver som nasjonalpark eller naturtemasentra (td. Villreinsenteret på Hjerkin eller Bjørnesenteret i Pasvik). Dette arbeidet tek tid og desse sentraene skal ha forvaltningsoppgåver som krev høg fagleg kompetanse. Men på fritt grunnlag – uavhengig av desse tunge, langsame prosessane – burde det vere grunnlag for å fornya det opplevingsenteret ein har med "Villaks" som hovudtema, men med deltema om korleis ein tek vare på naturmangfald og økologiske samanhengar frå fjord, elv og til fjell og vidde. Det er framleis langt fram for eit verdsarvsenter i Aurland (eller innan Voss kommune?) – og det burde vere stor interesse for eit tema som dette som tek for seg villaksen som døme på truga artar i norsk natur, og om korleis oppdrettsnæringa freister å finne løysingar både på lakselus og rømmingsproblematikken.

- Under arbeidseminaret vart det presentert (av Anders Lamberg forskar og naturfotograf) korleis ein moderne kamera og overføringsteknikk kan følgje livet til laksen frå fjorden og til øvste fossen i elva, ein kan supplera med direktesending frå ørnereda høgt til fjells eller hjorten sine vandringstiar i skogsbeltet eller frå reinflokkane på vidda. Frå Frøya kommune ytst i havgapet i Sør-Trøndelag synte Jan Otto Fredagsvik (m.a. tidlegare ordførar gjennom 16 år) korleis dei har fått etablert eit opplevingsenter med laks og livet i havet som hovudtema, men som óg presenterer kommunen med sine mange naturperlar og kulturminne på eit interaktivt og spanande vis. Kvart tema er synt fram i ein eigen modul med skjermar, spørje (quiz) og informasjonsprogram m.m. Modulane lar seg oppdaterte og supplere. Ei viktig målgruppe for opplevingssenteret er barn og unge som nyttar senteret i undervisninga. Det at ikkje alle planlagte tema og tilbod er fiks ferdig, men kan byggjast ut gradvis i modular gjer det lettare å få til investeringane, men óg stadig å få fornya merksemd kvar gong ein har på plass ein **ny modul**.

Med moderne web-kamerateknikk og interaktive program kan Villakssenteret (gradvis) fornyast.



Alternativ 2 - Eit offensivt opplevingsenter

- Men ein treng ikkje avgrensa opplevingsdelen til dei ein kan sjå inkludert det flotte vindauget ein har i dag ut til storlaks "sideelva" - som bør oppretthaldast; ein bør/kan kombinera med moglegheiter for å lære og fiske med stong/fluge, merka vandringar langs elva med informasjonskilt på fleire språk og lokale aktive skjermar kombinert med infoappar el.l. Vidare bør ein ha debattar og føredrag med profilerte forskarar og forfattarar.
- Senteret sine tema må sjølvstendig og reflekterast i menyén på kaféen inkludert ei større satsing på takkaféen og i produkta som vert selde i senterbutikken (mange opplevingsenter henter mellom 20 og 50% av omsetninga si frå senterbutikken).
- På seminaret var det óg synt korleis tematikkar frå "Villaksfeltet" kan vere felles for heile senteret i sumarsesongen dvs. at óg kunstsenteret kan ta utgangspunkt i t.d. eit tema som "elv" – "straum" – "foss" eller "klimaendring" eller "mangfald". Det leiar over til å seie noko meir om kunstdelen:

Kunst

- Sogn kunstsenter er eit galleri av svært høg kvalitet – eit galleri som skulle tilseie at ein spelte om ikkje i eliteserien, så i alle høve i 1.divisjon om ein held seg til fotballverda . Utstillingane dei siste åra er meir smålåtne og plasserer seg nok i nedre del av seriesystemet.
- Då kunstsenteret vart etablert med m.a. solid stønad frå og samarbeidsavtale med Astrup-Fearnleystiftinga i 2009, var ambisjonane noko heilt anna enn det som har vorte resultata dei siste åra. Ein vona at når ein kom inn under paraplyen til Musea i Sogn og Fjordane og Sogn og Fjordane kunstmuseum i sær, så ville ein få fagleg drahjelp og ressursar til å skape nye spanande utstillingar kvart år. Det er ikkje utelukka at ein kan få til ein "ny giv" innan denne samarbeidsrelasjonen, og det er gjeve signal frå den nye leiinga i Sogn og Fjordane kunstmuseum om at ein vil gje

muséet i Lærdal ei anna merksemd. Gode kunstutstillingar har dei siste åra – til liks med kinoane – hatt solid auke i besøkstala. På Blaafarveværket på Modum er kunstutstillingane deira hovudattraksjon. På arbeidseminaret 16. mars ga kunstkurator Kjell Erik Ruud med base på Voss mange døme på korleis velregisserte utstillingar har gjeve små stader stor merksemd. Han ga svært gode skussmål til galleriet i Lærdal (som han ikkje hadde vitja før) – og meinte at eit galleri som hadde høve til å samarbeide med Astrup-Fearnleystiftinga – og som nytta gode kuratorar, burde ha store moglegheitar for å lukkast. Framfor seminaret var det kontakt med stiftinga, og dei signaliserte positiv vilje til å sjå på ein ny innsats frå deira side for å medverke til og revitalisere både kunstdelen og villakssenteret.

Frå arkitektsida har ein sett på om - og korleis - det er mogleg å knytte utstillingsareala til kunstsenteret og villaksenteret saman i "bakkant" slik at ein kan få til ein rundgang og óg utvikle utstillingar som heng i hop jfr. det som har vore sagt om fellestema for "heile huset" i høgsesongen t.d. "elv". I tettstadprosjekta og andre prosjekt som har sett på den meir heilskaplege utviklinga og marknadsføringa av Lærdal, har det vore peikt på korleis ein kan gjere heile Lærdalsøyri til ei "stor utstilling" - eit "storgalleri" - der ein nyttar dei mange tomme husa eller bygningane med lite bruk som rom for ein kunstgjenstand – og at ein likeins ser på kva som kan plasserast i offentlege rom og private hagar av skulpturar og installasjonar o.l.

Eit meir heilskapleg drifta senter, vil kunne organiserast slik at ein kan gå i ein rundgang gjennom både villaks og kunstdelen. Det kan gjere det mogleg med nye visningsformer basert på eit felles tema med "glidande" overgangar mellom dei to sentra.



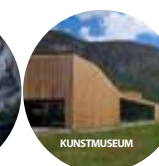
Alternativ 2 - Eit offensivt opplevingsenter

- På dette viset ville ein kunne kombinere framvisning av Lærdalsøyri sin unike bygningshistoriske arv med ny kunst og ei annleis kunst og kulturoppleving.
- Ei vidareføring av dette vil vere å sjå på om det er mogleg å få til ein "art in residence"-ordning. Dette er ordningar der ein kunstnar - eller kunstnarar - inviterast til å bu ein periode på staden å skape heile eller delar av ei utstilling basert på eigne verk. Ein kunne tenkt seg at dette skjedde i samarbeid med skulen og/eller kulturskulen slik at óg barn og unge i Lærdal vart trekt inn og var med å skape kunst som vart utstilt i lag med dei profesjonelle eller i eiga utstilling.
- Tidlegare (sjå utfordringsnotatet om opplevingsenteret/kulturhuset frå i haust) har det vore lansert ein idé om å skape små. kunstferdig utforma "Refleksjonshus" langs elva. Det var peika på at arkitektstudentane ved Arkitektthøskulen i Bergen har trekostruksjonar som eige tema og byggjer då flotte installasjonar (t.d. bygde dei i 2015 ei trebru over Vågen i Bergen tett på Fisketorget). Kva om dei fekk dette som ei jamnleg oppgåve og fekk bu og arbeide nokre dagar i Lærdal?
- Ein siste idé frå innspelrundane tidlegare er at ein freister å få til ei salsutstilling i galleriet frå julemarknaden til Lærdalsmarknaden i slutten av november og fram til romjula. Ein kunne t.d. invitere kunstnarar frå heile fylket/Vestlandet til å medverke. Denne idéen heng saman med eit framlegg om å gjere heile Lærdalsøyri til ein "adventstad" – der ein har sal av lokale produkt t.d. i fleire av dei tomme lokala og arrangement som passar til førjulstida i kulturhus, kyrkje og andre eigna hus og bygg pluss – sjølvstekt – skeisetilbod på stadion!

Dei visjonane som vart synt fram på arbeidsseminaret 16. mars vektla korleis heile senteret kan fungere samkøyrte med vektning mellom kompetanse/kunnskap og oppleving/kunst. Her syner dei største bileta korleis biblioteket gjev bakgrunn og innsikt medan galleriet syner ei utstilling som har henta inspirasjon frå laksefisket og flugebindarkunsten!

- **Kva må til for å få til ei satsting på kunstfeltet?**
- Med ein kunstfagleg kurator tilsett i prosjektstilling (t.d. 50%) vil mange av desse idéane kunne setjast ut i livet. Særleg om ein óg har på plass ei leining av villakssenteret/kulturhuset som kan utgjere eit samla arrangørteam - i lag óg med dei frivillige arrangementskreftene i Lærdal.
- Med ein slik lokal kunstkoordinator vil det vere lettare å knyte kontakt med og binde saman dei ressursane Sogn og Fjordane kunstmuseum og Astrup-Fearnleystiftinga kan tilby.

Kunstformidlinga treng ikkje avgrense seg til galleriareala, men kan med fordel óg ha ein utandørsdel i nærområdet (sjå biletet), men ein óg tenkje seg at ein nyttar heile Gamleøyri som eit stort, utvida galleri! Men det trengst ressursar for å utvikle slike idéar! Kunstutstillingar har veksande besøkstal rundt om i landet til liks med m.a. kinoar



Alternativ 2 - Eit offensivt opplevingsenter

- **Biblioteket i ei offensiv satsing**

- Biblioteket vil ha same basisrolle og funksjon i det "offensive" alternativet; det utgjør det samla senteret sin resepsjon, og det vil fungere som folke og skulebibliotek. Det er jamvel naturleg å utvide oppgåvene slik at biblioteket attmed å følgje opp kulturhusdelen sine tilbod (kino, konsertar, revyar osv.) med relevante bøker, cd-ar og dvd-ar og miniutstillingar, så vert biblioteket i turistsesongen meir retta mot sumarpublikummet. Ein vil kunne ha spesialtilbod om bøker, magasin og filmar om villaks og biologisk mangfald – og óg meir reiselivsretta miniutstillingar om attraksjonane i Lærdal og nærregionen – med t.d. årlege fordypingstema av typen "historiske veganlegg" el.l. i tett samarbeid med byantikvar o.a. ekspertise. Bakgrunnstoff om temaet for kunstutstillinga eller det som er fellestema for heile senteret er óg naturleg å tenkje seg som ei biblioteksoppgåve.
- Med ei – framleis - aktiv sumardrift vil det vere trong for ekstrahjelp i høgsesongen – minst ein av dei sesongtilsette bør kunne ha som oppgåve óg å ta seg av dei biblioteksspesifikke oppgåvene når dei fast tilsette er på ferie, eller for å kunne halde ei lenger opningstid.

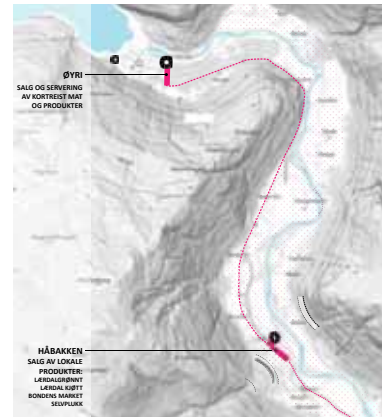
- **Kulturhuset i ei offensiv satsting**

- Kulturhuset vil i alternativ 2 fungere langt på veg som i modellen med "reint" kulturhus, men det vil vere auka aktivitet i den tida då det elles er lavsesong og det er naturleg at kulturhuset óg er med på å utvikla tilbod retta mot turistar/besøkande, men som óg er eit godt tilbod til lærdølar. Det kan vere konsertar, spesielle filmar eller

Mat vert ein viktig faktor i ei fornya satsting, og ei større publikumsauke vil ha mykje å seie for drifta av kaféen. God mat med utgangspunkt i opplevingsenteret sine tema og lokal matproduksjon kan verte ein attraksjon i seg sjølve. Det er óg god marknadsføring av andre næringer og senterbutikken bør i sesongen kunne tilby eit godt utval av lokale matprodukt.

- t.d. ei breiare presentasjon av Lærdal musikkproduksjon og kva dei driv med.
- Det vil verte ei breiare kulturfagleg tilskipingsmiljø "på huset" som det er grunn til å tru vil stimulere alle funksjonar. Generelt vil alle areala kulturhuset primært disponererer få ei høgare utnytting i "offensivalterativet".
- **Kaféen i ei offensiv satsting**
- Med t.d. 30-40.000 vitjande (av desse ikring 20.000 som betaler billett til opplevingsenteret) i sumarsesongen og moglegvis ei større adventstidsatsing, vil kundegrunnlaget for kaféen verte langt betre.
- Det er viktig at kaféen får til eit variert tilbod tilpassa ulike målgrupper, men der rettar som speglar både temaet "villaks" og Lærdals grøne produkt får ein sentral plass.

M A T E N



Samla vurdering av "ei offensiv satsing"

- Å satsa på det komparative fortrinnet Lærdal har, nemleg framifrå, moderne fasilitetar for utstillingar – kan vere god næringsutvikling. Det har i ulike tidlegare utgreiingar med reiseliv som fokus vore gjort ulike berekningar av ringverknadene av ein auka turiststraum til Lærdal. Mange slike overslag er meir prega av kvalifisert ønsketenkning enn godt dokumenterte analysar. Det er likevel grunn til å peike på at i den offemnsive satsinga ligg mange svar i tråd med dei tilrådingane som har vore gjeve tidlegare frå reiselivsnæringa og frå kvalifisert reiselivseksperter:
- Lærdalsøyri får ein tydlegare attraksjon – ein magnet - med det doble tilbodet villaks og kunst. Med ei slik tiltrekningskraft vil en kunne hekte på mange andre tilbod.
- Med ein dagleg leiar/koordinator – og mykje høg kompetanse i prosjektstillingar – har ein den kommunale koordinasjonen som har vore etterlyst lenge.
- Med ein klår koordineringsfunksjon vil det vere lettare å utvikle "pakkar" som sel Lærdal og Lærdalsøyri betre vis á vis viktige reiselivsaktørar og i høve til marknaden meir generelt.
- Med eit spissa opplevingstilbod innan to ulike felt – villaks og kunst – attmed dei andre attraksjonane Lærdal har å by på frå gamal bygningsarv, til telehistorie og eit moderne landbrukseventyr ("Lærdal grønt") – vil det vere lettare for hotella å tiltrekke seg seminar/konferansar innan desse tematikkane.
- Eit sterkt fagleg arrangements og utviklings miljø vil gje god bakking og løft for dei friviljuge arrangementa.
- Eit slikt fagmiljø vil og kunne medverke til at fleire av utviklingsprosjekta til LNU (Lærdal Næringsutvikling) vert vidareført og forankra.
- Ein viktig tilleggssfaktor her er denne: Ved å revitalisere og markere Norsk Villakssenter tydeleg i norsk ålmente vil senteret både kunne dytte på prosessane for å få ein fast statleg stønad til dei utpeika 4 villakssentrene – og det ville stå fyrst i rekkja til å motta stønad – moglegvis vere eit "pilotprosjekt" i ein fase.
- Særleg villakssenterdelen bør ha som målsetjing å vere eit undervisningstilbod til ungdomskule/vidaregåande skular i heile regionen og ha eit eige opplegg for å følgje opp denne mål og kundegruppa.



Med smakfull innreiing og smarte løysingar vil eit fornya senter kunne etablerast reeltvt raskt og til overkommelege kostnader. Her frå biblioteksrepsjonen

Alternativ 2 - Eit offensivt opplevingsenter

- **Og kva vil det koste (eller; kva vil ein kunne tene) ?**
- **Inntektar først:**
- Med ei målsetjing om t.d. 20.000 betalande på opplevingsenteret innan 2018 og 30.000 innan 2023, vil ein ha ei eigendekning på på billettsal på ikring 2,5 mill kr i 2020 og moglegvis 3,5 mill kr. i 2025. Attmed dette kjem salg frå senterbutikk og prosentar for sal av ulike "reiselivspakkar" som vert organisert frå senteret.
- Kunstsenteret får eit årleg tilskot frå fylkeskommunen og bør kunne pårekne det og i framtida. Villakssenteret bør kunne få tilskot til utviklingsarbeidet sitt både frå fylkeskommune og statlege instansar. Innan 2023 bør det vere eit mål at villaksenteret vert eit nasjonalt villakssenter med fast statleg stønad til formidlings og forvaltingsoppgåver.
- Det bør så vere eit klårt mål at både den nye utstillinga til villakssenteret og dei årlege kunstutstillingane sikrar seg sponsormidlar, og at det vert ein del av oppgåvene til dei nye tilsette å få på plass sponsorinntektar.
- **Kostnader**
- Ein dagleg leiar/koordinator for heile senteret vil koste om lag 0.8 mill kr. pr. år inkl. sosiale kostnader. Kostnadene bør fordelast mellom senteret og dei meir reint kommunale oppgåvene (jfr. reiselivskoordinering og utleige av romma på huset)
- Ei prosjektstilling for villakssenteret vil koste om lag 0,7 mill kr. i 3 år. Vidareutvikling av utstillinga kan deretter vere einskilde prosjektoppdrag i høve til økonomi og (prosjekt)tilskot/sponsing.
- Ei prosjekt/kuratorstilling for kunstsenteret (50%) krev om lag 0,35 mill kr. i inntil 3 år. Deretter vil dette vere eit engasjementsoppdrag knytt til inntening/sponsing.
- Sesonghjelp i sumarsesongen vil krevje 0,3 – 0,4 mill (sjå mogleg deling med bibliotek)

Utgift - 2018	Kva slag	Sum
Senterleiar	Løn, 100% stilling inkl. sos.kost	800.000
Prosjektstilling – utvikle ny utstilling villakssenteret	Løn, 100% stilling – inkl. sos. kostn – 3 år	700.000
Kuratorstilling - prosjektstilling	Løn, 50% stilling inkl. sos. kostn 3 år	350.000
Sesonghjelp - høgsesong	Løn, deltid inkl. sos. kost	300.000
FDV-kostnader	Rekna på kr. 450 pr. m2	600.000
Marknadsføring	Inkl. sosiale medier og film	300.000
Finanskostnader investering i ny utstilling Villaks	Låneopptak ca. 5 mill kr. – årleg kostnad	400.000
Utstillingskostnader kunstdelen	Deling med Sogn Fj kunstmuseum pluss Astrup.-Fearnley	300.000
Samla		3.750.000

Inntekter 2018	storleik o.a.	Sum
Billettsal	20000 á kr. 100	2.000.000
Butikksal	Estimert	150.000
Stønad frå offentlege kjelder	Inkl. FDV-dekning S&Fj fylkeskommune	600.000
Stønad frå LNU el.a. til prosjektstilling		600.000
Sponsormidlar	Estimert	300.000
Bidrag lokalt reiseliv/ næringsliv	Estmert	100.000
Samla		3.750.000

Alternativ 2 med reiselivssatsing – profilert av Norsk Villakssenter pluss kunst

Funksjonar	Innhald/tilbod	Stillings-ressursar	Inntektar/inndekning	Eigarskap	Drifts-ansvar
Lærdal villaks, kunst og kultursenter AS	Organisering av Heilskapleg opplevingstilbod i senteret og Lærdalsøyri m.v.. Konsertar , revyar og liknande arrangement i storsalen. Foredrag o.l. i mellomsalen. Legg opp til eit program sumarstid og i advenstida tilpassa senteret sin heilskaplege profil.	Senterleiar: 1 ny 100% stilling med ansvar óg for reiselivskoordinering. Sesonghjelp i høgsesongen	Kommunale o.a. tilskot. Eigne budsjettmidlar til drift. Inntektar frå utleige og arrangement. Eit bidrag frå reiselivsnæringa.	AS; majoritetseigar kommunen	Eigaransvar; kommunen
Norsk Villaks-senter	Innan 3 år skal senteret ha eit heilt nytt høgverdig opplevingstilbod som óg kan nyttast i opplæring/kompetansesamanheng. Senteret legg opp til jamnleg fornying og heilskaplege temautstillingar på huset.	1 prosjektleiar i inntil 3 år – sumarhjelp/ konsulentar. Etter 3 år; Utviklingsoppgåver som prosjektengasjement	Dobla billetsal frå sumar 2018 – sal frå senterbutikk. Sponsormidlar + off. tilskot	AS majoritetseigar; kommunen	Norsk Villaks, kunst og kultursenter AS
Sogn kunstsenter	Innan sumar 2018 skal ein syne ei spanande utstilling i samarbeid med Astrup-Fearnleystiftinga og Sogn og Fj. kunstmuseum som får solid merksemd og gode besøkstal moglegvis innan ei fellesprofil for heile senteret.	1 kunstkurator i 50% stilling i 3 år	Tilskot frå Sogn og Fj. fylkeskommune, sponing frå Astrup-Fearnley el.a. LNU-midlar	Stifting? del av AS?	Norsk Villaks, kunst og kultursenter AS
Lærdal kino	Kinoframsyningar som no, spesialsyningar i samband med ulike arrangement. Skuleframsyningar i samarbeid med biblioteket? Ein eigen filmfestival pr. år? Syner filmar om sumaren tilpassa tematikken for heile senteret.	Stillingsressursen vert utvida til t.d. 1/3 stilling knytt til auka ansvar	Kommunale budsjettmidlar - eigeninntektar frå sal av billetter + kioskarer	Kommunal eining evt. del av SenterAS-et	Kommunen
Lærdal bibliotek	Koordinator for heile senteret med vekt på kulturhusfunksjonen i vinterjåvåret og opplevingsenter på sumaren – tek hand om alt billetsal, hjelp til brukarar som leigar t.d. i samband med arrangement. Utviklar eigne arrangement og tilbod både i salar, galleri m.v. tilpassa den sameinte profilen/tematikken.	Stillingsressurs utvida frå 60 til 100% knytt til utvida oppgåver og ansvar inkl. full sommardrift	Budsjettmidlar frå Lærdal kommune. Noko inntening i form av provisjon for sal av billetter, turistinfo m.v.	Kommunal eining	Kommunen
Kommunalt kultur-kontor	Saman med senterleiaren –dannar ein eit kulturhusteam m kulturskulerektor, biblioteksleiar, kinoansvarleg og øvirige tilsette på kulturkontoret med base på "huset"	Nye deloppgåver for byantikvar i kulturhusteamet.	Budsjettmidlar frå kommunen.	Kommunal eining	Kommunen
Lærdal musikk-produksjon	Er tekniske arrangørar for arrangement på huset som krev rigging av lyd og ljós m.v. Er leigetakar av sal o.a.fasilitetar til CD-produksjonar	Som kompensasjon for låg leie; medansvar for rigging o.a.	Er eigen bedrift – inntjening for kulturhuset er leige og evt. tenester	Privat selskap – leigetakarar på langtidskontrakt	Privat selskap AS-et har utleigapliktar
Kaféen – Pub på taket (?)	Fungerar som ein reiselivsretta senterkafé og vil utanom sesong ha eit fortrinn som tilbydar m.o.t. arrangement på huset. Kaféen er tett integrert med opplevingsenteret og har eit mattilbod tilpassa huset sin profil/årlege tematikk	Drivast med 1-3 tilsette	Ordinær kafédraft, organisering av arrangement	Utleige til private drivarar – etter tilbod - kontraktar på 3 år? lengre om	Privat selskap AS-et har utleigapliktar

ØKONOMI - ORGANISERING



Om økonomi og drift og eigarskap

- I eit eige notat utarbeidd av Harald Husabø er det gjort greie for dei vesentlegste utgifts og inntektselementa slik det mangfaldige senteret vart drive i fjor (2015) og der dei to modellane vi har utgreid for framtida er lagt inn budsjettmessig.
- **Dette er nokre hovdudrefleksjonar:**
- **"Faste kostnader" på om lag 2,6 mill kr. ligg i botn.**
- Bygningsmassen som rommar Norsk Villakssenter, Sogn Kunstsenter., Lærdal kulturhus m.v. kostar kr. 1,1 mill å drifta kvart år nær sagt uansett nytting – så sant ikkje straumen vert slått av. Denne FDV-kostnaden vil løpe nesten uavhengig av kva ein driv i bygningane (ved intensiv nytting vil vedlikehaldsbehovet auke noko). I dag vert denne basiskostnaden fordelt mellom kommunen og fylkeskommunen (Sogn kunstsenter) og det vert betalt eit - i denne samanheng - mindre beløp i leige frå Lærdal Musikkproduksjon.
- Avskrivingar og finanskostnader etter byggjeprojekta kostar om lag 1,6 mill kr. pr. år – rentedelen utgjer ca. 0,6 mill kr. av dette.
- Det ligg altså ein botnkostnad for å halde huset ope og i drift på om lag 2,6 mill kr. Slik bygningane har vore drifta dei siste åra, så har kommunen fått dekt ein mindre del av FDV-kostnadene gjennom "spart leige" for kontora til eigne tilsette, overskot på kinodrifta, overskot frå Norsk Villaksenter og inntekter frå utleige av salar og rom.
- **Skal "huset" som heilskap gå i balanse?**
- Når ein skal vurdere kva dei ulike nye driftsmodellane inneber, så er det eit prinsippielt spørsmål om ein skal ha som mål at eit **kulturhus (alternativ 1)** eller eit **"offensivt opplevingsenter" (alternativ 2)** vert sjølvbærande dvs. gjer at bygningsmassen ikkje vert ein utgift for kommunen for dei delane dei ikkje sjølv disponerer. Alternativt om det skal leggjast til grunn at driftskostnadene (FDV) vert dekte, men at kommunen i alle høve lar avskrivingar og rentekostnader vere eit subsidieelement fram til det avteiknar seg om dei reorganiserte opplevingsentra kan gje større tilskot frå eiga drift. Det kan óg gjelde kaféen om besøkstala auker til senteret sterkt. Det må då sannsynlegvis óg vurderast om andre parametre skal takast med som ringverknader for reiseliv/ servicenæring i form av større inntekter og fleire arbeidsplassar (= skatteinntekter).
- **Fleire stillingar – fleire inntekstkjelder?**
- Usikre faktorar i alle reknestykke er i kva grad ein ny organisasjon (senterleiar, prosjektstillingar) klarer å medverke til inntjeninga gjennom å få tilslag på søknader om tilskot/prosjektmidlar eller sponsoravtalar. Det er óg eit spørsmål om ei ny senterleiarstilling med ansvar óg for koordinering mot og utviklingsarbeid i lag med reiselivsnæringa, kan verte støtta av næringa.
- Andre inntektsfaktorar som ikkje er teke med er salsinntekter frå ein senterbutikk. I nokre opplevings og kunstsentre er slike inntektar mellom 20 og 50% av totalinntektene. Musea i Sogn og Fjordane låg samla på 14% i 2014. Inntektar frå kafé var for øvrig 18% dette året.
- **Kan ha ei bærekraftig drift etter 3 år**
- Dei berekningane som er utarbeidd så langt indikerer er at eit fornya villakssenter og kunstsenter sjølv i utviklingfasen (3 år) vil dekkje bra sin del av driftskostnadene (FDV) og eigne lønskostnadene sjølv om ein berre leggje til grunn at ein får besøkstal på høgde med dei ein hadde for 7-8 år sidan (= Norsk Villakssenter) dvs. drøyt 20.000 (basert på billettpris på 120 kr. pr. person m rabatt til born o.a. vert snittet ca. 100 kr.).
- Det satsinga vil GJE i form av ny (nærings)aktivitet, nye tiltak og ulike ringverknader ein i dag ikkje har oversyn over har - som synt i ei rad tidlegare utgreiningar (sjå t.d. "Reiselivsstrategi for Lærdal 2011-15") – eit klårt og stort potensiale.
- Etter prøveperioden på 3 år vil dei bundne kostnadene til løn kunne reduserast, og vidare satsing knyttast meir direkte til resultat dvs. til prosjekt/tiltak som har tilstrekkeleg inntening/inndekning. Om ein då samstundes har auka besøkstala til 30.000 (om lag Borgund stavkyrkje sine besøkstal i 2015) – vil drifta kunne gå i reknskapsmessig pluss/balanse.

Oppsummerande

- **Eigarskap**

- I dei oppsetta vi har gjort, er det gjort framlegg om at eit "reint" kulturhus bør organiserast som ei kommunal eining alternativt som eit kommunalt selskap medan ei større satsting som involverer større omsetning og meir kommersiell verksemd generelt bør vurdrast som eit AS med kommunen – som grunneigar og største leigetakar – som majoritets-eigar. Dette vil kunne gje ein "reinane" driftsmodell der alle kostnader vert synleggjorte, og alle betaler leige for minimum driftskostnadene og moglegvis for tenester og leige av rom t.d. når Villakssenteret nyttar storsalen til eit debattmøte o.l. Eit slikt AS vil kunne invitere inn samarbeidspartnarar på eigarsida om det er føremålstenleg av omsyn til investeringar, fagleg styrke, tettare kontakt/eigarkjensle o.l.
- Ein modell der heile bygningsmassen vert løfta ut av Lærdal kommune sine rekneskap og plassert i t.d. eit eigedomsselskap eller eit AS med ansvar både for eigedomsforvalting og drift/aktivitetar – må utgreiast nøye. Det kan vere fristande for kommunen å redusere gjelda med om lag 16 mill kr., men ein kjem då i den situasjonen at ein må betale for all nytting av areala i senteret i form av full leige som dekkar ALLE kostnader dvs. òg det nye eigarselskapet sine gjeldsutgiftar. Og då er det ikkje sikkert at vinninga og spinninga går opp. Det er òg ein komplisert momsproblematikk i dette.

I dei skjema vi har oppsummert dei to alternative, har modellen med overtaking av eigedomsmassen ikkje vorte vurdert førebels, men er nærare vurdert av Harald Husabø og ligg i materialet frå han.

Sluttsats

"Kulturhus" er ein del av **ein kommune sitt velferdstilbod** på line med skule og helsetenester, men har ikkje lovpålagde element på samme vis som andre sektorar. Få norske kulturhus går rundt økonomisk/kommersielt utan offentleg stønad. Dei som melder om "overskot" for sitt kulturhus gjer det **i høve til budsjett**, ikkje avdi dei ikkje kostar noko for kommune eller stat. Lærdal sitt flotte hus attmed elva er ein hybrid mellom reine offentlege tilbod og tilbod ein stiller sterke kommersielle krav til (t.d. kaféen – sjølv om den p.t. er kraftig subsidiert). Og det må halde fram med å vere slik, ja, vert på mange vis forsterka om biblioteket kjem på plass som nytt kommunalt dekket element. Kva som er subsidiert og kva som fungerer reint kommersielt vil ha store gråsoner. Det er jamvel stor trong for å synleggjere betre alle økonomiske faktorar kring drifta av mangfaldssenteret slik at det vert lettare å vedta tydelegare og meir medvite kva ein skal stø med offentlege midlar og på kva premiss, og kva som må klare seg med eigeninntening. Denne utgreinga har fokusert på **innhald og potensiale**. Og utan omsyn til kva alternativ ein vel, så er tilrådinga at ein **bør/må satse** for å få til eit betre innbyggjartilbod, betre ressursutnytting og i siste instans òg nærings og arbeidsplassutvikling.



Kombinasjonen av kunst og villaks i fornya presentasjon og med god marknadsføring i samspel med alt Lærdalsøyri elles har å by på, **kan** syne seg å gje grunnlag for eit skikkeleg løft for reiselivsnæringa og andre næringer. Ei 3-årssatsing vil kunne gje svar på om ikkje ei slik satsing har god næringseffekt.

For øvrig bør ein byggje ei spektakulær gangbru over elva frå villaksenteret til Stødnaalii



Mulig fortsettelse:

Utvikle det spektakulære som allerede finnes i Lærdal!

Ikkje naudsynleg no – i fyrste del av "ny giv"-arbeidet, men ha brua i mente heile tida vidare!

Dette trur vi ville kunne verte ei stor attraksjon: Ei gangbru frå senteret over elva til det gamle stisystemet oppover lia og til fjells på andre sida og ned til stiane langs elva slik at ein kan gå opp til brua lenger oppe og slik ta ein rundtur. Ei bru med t.d. parti av "golvet" i glas og med ei innfelt skjerm som syner kva som skjer på botn under ein. Stien vidare vil gje ei rik oppleving og ein kunne merke av med datoskilting dei ulike punkta der solljoset forsvinn/kjem attende i løpet av året. Brua er sjølvsagt ei stor investering, og er klårt utanfor denne utgreiingsoppgåva, men vi tror gode idéar skal såast – berre då kan dei verte til noko! Og opplevingsenter/kulturhuset har parkeringskapasitet til å takle masseturisme...

Vedlegg – div illustrasjoner



Arkitektoniske Kvaliteter



Mangfaldshuset har høge arkitektoniske kvalitetar og er ein attraksjon i seg sjølve óg som bygningar

Romlige kvaliteter i huset



Senteret har gode, romslige rom med mykje ljøs og fin kontakt med omgjevnadane

Foajeen

Betydning, adkomst og synlighet



Foajéen er romsleg, lite utnyttet, har mykje utstyr som kan gjenbrukast i samband med ei evt. flytting av folkebiblioteket hit, og kan formast slik at han fungerer langt betre for heile senteret.

Fojéens mulige betydning, innhold og intensitet



Slik kan biblioteksfoajéen gi det store rommet en annen karakter. Her vi mot inngangen til både kinoen, villakssenteret og kaféen..

Foajéens mulige betydning, innhold, intensitet og kvaliteter



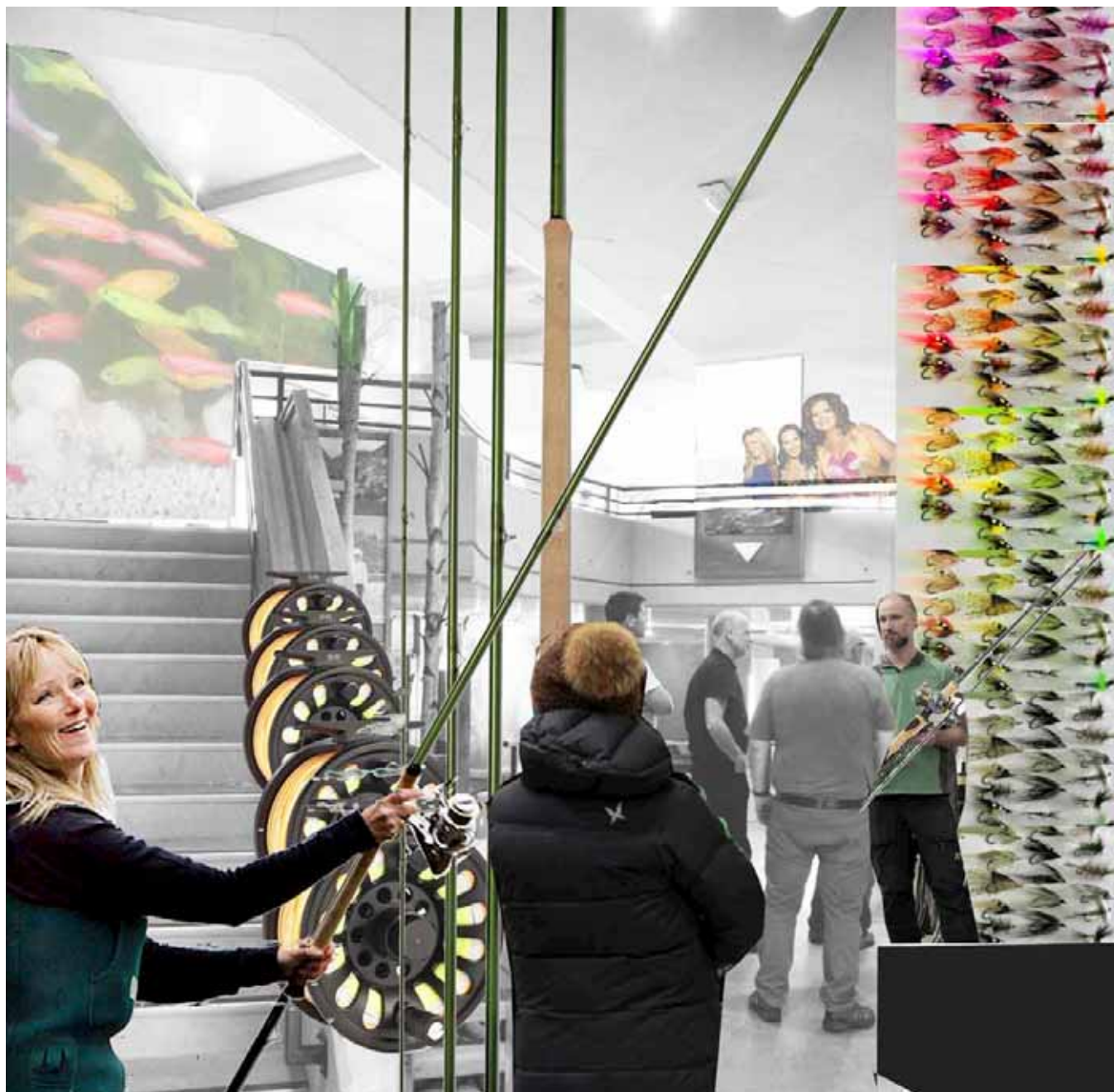
Her er sjøve publikumsdisken lagt på motsatt side av der han er i dag, og ein har strekt biblioteket inn mot gallerifløyen med ein god lese krok for born i front...



**Mulig begynnelse:
Mer overlapp mellom funskjonene**



Illustrasjonen gir ein peikepinn på kor spanande galleriet sine utstillingar kan verte om dei spelar på lag med villakssenteret (og gjerne vice versa)..



**Mulig begynnelse:
Gjøre Villakssenteret til
en del av Laksefiskernes
møteplass**



Her er antyda korleis eit fornya villakssenter kan ha ei avdeling som legg stor vekt på å syne det siste i utstyr og teknikk (i samarbeid med sentrale produsentar). Rikeleg høve til å prøve seg bør det òg vere!



Mulig begynnelse:
Fortsette å drømme om en bro
over elven som knytter Øri og
senteret ytterligere til naturen

Takterrassen er eit stort uutnytta potensiale – utsikta er fraimifrå i dag, men med ei ny spektakulær gangbru ut frå taket over elva og fram til det gamle stisystemet på andre sida, vil ein kunne få ein unik turistmagnet.